

Козакевич Сніжана. Застосування креативного підходу у побудові освітнього середовища Нової української школи / Сніжана Козакевич // Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства : збірн. наук. праць. Вип. 2 / за ред. доц. В.В. Павленко. – Житомир : ФО-П Левковець Н.М., 2020. – 188 с. – С. 71-75.

*Козакевич Сніжана,
магістрантка ННІ педагогіки.
Науковий керівник: канд. пед. наук, доцент В.В. Павленко*

Застосування креативного підходу у побудові освітнього середовища Нової української школи

Якщо ми навчаємо сьогодні так, як навчали вчора,
ми крадемо у наших дітей завтра.

Ю. Дьюї

В умовах становлення Нової української школи шлях до суспільства демократії обумовлений не стільки економічним розвитком, скільки політичними пріоритетами держави та загальним показником розвитку кожного учасника освітнього процесу. Саме тому надзвичайно актуальним сьогодні є питання розвитку креативності особистості. Креативне освітнє середовище Нової української школи характеризується організацією освітнього процесу, яка б забезпечувала максимальну ефективність навчання. Розвиток креативності особистості залежить від багатьох факторів, що зумовлює використання нових освітніх технологій та методів.

Термін «креативність» походить від латинського create – «творити», і відповідно до класичного визначення, англійською слово «creativity» означає рівень творчого потенціалу, здатності до творчості, що становить відносно стійку характеристику людині [7, с. 192].

Мета статті – обґрунтувати застосування креативного підходу в Новій українській школі.

Окремі питання формування освітнього середовища висвітлено у дослідженнях Ю. Мануїлової, Л. Новікова, Н. Селіванової, В. Петровського, І. Якиманської та ін. Значний внесок у педагогіці належить Л. Занкову, який розробив теорію розвивального навчання; для нас стали важливими педагогічні праці Л. Виготського, С. Рубінштейна, А. Леонтьєва про значення діяльнісного підходу [2, с. 22].

У світовій науці та педагогічній практиці представлено два протилежні погляди на проблему креативності. Прихильники

першого Л. Виготський, А. Маслоу, П. Торранс, Д. Дюфо, Е. Фром, Дж. Гілфорд вважають, що креативною є кожна дитина, і потрібно лише вчасно виявити й розвинути креативність. На думку інших Ж. Годфруа, Е. Боно це дуже рідкісне явище, притаманне лише незначному відсотку людей.

Т. Кремін у своїй праці «Творчість у навчальній програмі» зазначає, що з огляду на неузгодженість креативної особистості, риси навколишнього середовища доречні: вона поєднує в собі високу активність та спокій, підтримку та виклик, впевненість та ризик, грайливість та серйозність, зосередженість і неоднозначність, індивідуалізм і колективізм. Незважаючи на те, що автори визначають креативність по-різному, загальним є уявлення про неї як про комплекс інтелектуальних і особистісних особливостей індивіда, які полягають в умінні знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, націленості на відкриття нового і глибоке усвідомлення свого досвіду [8, с. 11].

Креативне освітнє середовище Нової української школи є явищем багатоаспектним, його створення в процесі навчання майбутніх учителів початкових класів передбачає поєднання фізичної, психологічної, віртуальної та біологічної сфер. Попри те, що кожен з них впливає на здатність школярів до діяльності, спрямованої на формування творчих здібностей молодших школярів, можна стверджувати, що цей вплив ґрунтується на взаємодії певних напрямків [3]. Уміння передавати свій досвід дітям – це талант. А ще більший талант – робити це, ідучи в ногу з часом. Класичний образ суворого вчителя відходить у минуле. Сучасний педагог, якщо говорити на молодіжному сленгу, повинен бути «в темі» і «на хвилі», мобільним і гнучким. Тоді є шанс стати для учнів авторитетним другом, порадиником, помічником та союзником.

Практичний досвід, знання теорії та практичного навчання при підготовці майбутніх вчителів початкових класів дали можливість дійти остаточного висновку, що креативне освітнє середовище Нової української школи визначається як простір:

- спрямовані на розвиток загальної творчості та формування творчих здібностей учасників педагогічного процесу;
- з гнучкою системою форм організації освітнього процесу, відповідно до здібностей, схильностей, потреб учасників педагогічного процесу;
- орієнтована на використання інноваційних педагогічних технологій, які забезпечують особистісний ріст та розвиток творчого потенціалу учасників [4, с. 56].

Завданням сучасного педагога є активізація творчої фантазії, яка, у свою чергу, активізує креативність та розвиває вроджені творчі здібності. Для того, щоб ефективно допомогти дитині в розвитку креативності, в ході навчальної взаємодії, вчитель повинен уміти здійснити діагностику стану розвитку дитини. Абнотивність – це комплексна здатність учителя до адекватного сприйняття, осмислення і розуміння креативного учня, здатність помітити креативного учня і надати необхідну психолого-педагогічну підтримку в процесі актуалізації та реалізації його творчого потенціалу [6, с. 15–21].

Ми вважаємо, креативну людину може розвинути тільки креативна особистість, тобто вчитель. Існує 4 рівні творчої діяльності вчителя:

- репродуктивний, а саме процес відтворення, який відіграє велику роль у розвитку дитини;
- раціоналізаторський, тобто діяльність найбільш доцільним способом, зручним та простим;
- конструкторський – створення, конструювання чогось із певних частин;
- новаторський це присутність нової думки, прогресивної, сучасної.

У наш час, сучасний урок вимагає активізації можливостей учня замість переказу абстрактної й вже кимось відпрацьованої інформації, відірваної від життя. Уроки, на яких залучена креативність, повинні дати учням основні пізнавальні та громадянські вміння, а також навички та приклади поведінки. На своїх уроках вчитель повинен використовувати інтерактивні форми навчання: «мікрофон», робота в парах, малих групах, гра, «діалог», «синтез думок», «пошук інформації», «спільний проект», «мозковий штурм», вправу «Асоціативний куц», вправу «Очікування», нові освітні технології та методи, евристичні, репродуктивні та творчі засоби пізнання, методики діагностики рівня розвитку творчої уяви, методики дослідження компонентів творчого мислення та інші. А також дуже широко і систематично використовується інсценізація, що розвиває пам'ять, творчу уяву, креативне мислення, мову, мовлення, вміння спілкуватися, самостійність [5].

При поставленій меті розвивати творчу особистість неможливо не звертати увагу на значущість для ефективності сучасної освіти інноваційних педагогічних технологій. Серед них, власне і технологія розвитку творчої особистості, і технологія розвитку критичного мислення. Одним із найпоширеніших методів критичного мислення є метод повторення. Для створення дійсно сучасного уроку,

інформаційно-насиченого уроку, потрібно намагатися використовувати комп'ютерний потенціал у навчальному процесі.

Застосування таких креативних підходів в освітньому середовищі Нової української школи спонукає дітей до постійної активної праці, розвиває інтерес учнів до оволодіння предметом, вчить прислухатися не лише до себе, а й до інших. Робота над розвитком творчих здібностей підвищує продуктивність праці учнів. Вони цікавляться, що буде завтра, придумують свої завдання, вірші, загадки [1, с. 29]

Готуючись до уроку, завжди потрібно пам'ятати про необхідність диференціації навчання як запоруки ефективності навчального процесу. «Сильні» учні, швидше опанувавши чергову тему, потребують негайне підвищення рівня завдань, адже вони повинні постійно знаходитись у стані пошуку аби не втратити інтересу до навчання. Але яке задоволення ми бачимо в очах «слабкого» учня, який тільки-но зробив своє власне відкриття, хоч би воно й було просто розумінням базового правила або розв'язання завдання. Такий учень вже готовий творити, йому теж потрібні завдання. Слід звертати увагу на завдання, які формують вміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, виділяти головне, контролювати й планувати свою діяльність тощо. Ефективність пізнавальної діяльності учнів підвищується при проведенні навчального практичного заняття. Цей вид роботи для учнів є найбільш творчим.

«Людина народжується на світ не для того, щоб зникнути безвісною пилинкою. Людина народжується, щоб лишити по собі слід вічний», – так зазначав Василь Олександрович. Тому вчителю потрібно робити найголовніше в житті кожної дитини, спрямовувати учня на знання, уміння і навички, розвивати їх, вдосконалювати, тоді вони й не дадуть їй зникнути без сліду з нашого світу.

Отже, головне завдання сучасної школи – активізація усіх здібностей учня і вироблення певної мотивації до здійснення освітнього процесу засобами творчої співпраці учителя та учня, тобто пошуку креативних шляхів до розвитку власного творчого потенціалу та креативності вихованців. Також, слід підкреслити, що креативне освітнє середовище – це особлива форма взаємодії професіоналів та майбутніх професіоналів. І, з одного боку, у процесі взаємодії суб'єкти такого середовища розробляють нові сенси освіти, експериментуючи з освітніми технологіями; з іншого боку – навколишнє середовище сприяє особистісному та професійному зростанню її суб'єктів.

Список використаних джерел

1. Вознюк О. В. Парадигмально-методологічні засади креативної освіти: визначення понять / О. В. Вознюк // Теорія і практика креативного навчання обдарованих дітей. – ІОД НАПН України. – Київ. – 2011. – 139 с. – С. 29.
2. Герчанівська П.Е. Креативність у динаміці культурних форм // Культура і сучасність. – 2011. – №1.
3. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)
4. Краевский В. В. Основы обучения. Дидактика и методика / В.В. Краевский, А. В. Хуторской. – Москва, 2007.
5. Левченко Т. Л. Розвиток освіти та особистості в різних педагогічних системах / Монографія. – Вінниця : Нова книга, 2002. – 512 с.
6. Павленко В. В. Креативність: сутність, структура, закономірності формування і розвиток / В. В. Павленко // Педагогічна освіта: Теорія і практика. Педагогіка. Психологія : зб. наук. праць / Київ ун-т ім. Б. Грінченка; редкол. : В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа [та ін.]. – Київ : ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – Вип. 23. – С. 15 – 21.
7. Современный психологический словарь / под. ред. Б. Г. Мещерякова, В. П. Зинченко. – СПб. : Прайм-ЕВРО-ЗНАК, 2007 – 490с.
8. Томилова И. И. Формирование креативности у старших школьников в воспитательно-образовательном процессе гимназии: автореф. дисс. ... к. пед. н. Кемерово, 2002. – 23 с.